

Костянтин ШЛЯХОВИЙ

АРХІМАНДРИТ СОФРОНІЙ ДОБРАШЕВИЧ І
НОВОСЕРБСЬКИЙ МОНАСТИР

Ім'я архімандрита Софронія Добрашевича було добре відомим у XVIII ст., якщо історик церкви єпископ Феодосій Макаревський¹ називає його знаменитим. Але з плином часу слава архімандрита Софронія забулася і тепер в жодному енциклопедичному довіднику не знайдеться навіть згадки про нього. Тільки завдяки духовному письменнику і досліднику історії православ'я єпископу Арсенію Іващенко², можна освітити темряву часу, яка поглинула постать значного духовного діяча періоду Нової Сербії.

Преосвященний Арсеній вперше торкнувся теми Софронія Добрашевича у своїй безцінній для краєзнавців Кіровоградщини роботі “Чорний ліс та його околиці” (1858), а у 1884 р. опублікував про нього окрему статтю – “Софроній Добрашевич, архімандрит Нової Сербії”. Саме з цих двох творів ми й можемо почерпнути інформацію про одного з перших на наших теренах церковних подвижників. Його насичене драматичними, а то й трагічними, колізіями життя певною мірою заслуговує святості мученика.

Софроній Добрашевич, серб за походженням, був родом з міста Осека (Osijek, тоді – в Цесарії, тепер – у Хорватії), що на р. Драві. Чернецький постриг прийняв у Крушедольському монастирі 1740 р. У ієродиякони посвячений митрополитом темешварським Георгієм Поповичем, а в ієромонахи – єпископом плашським Павлом Ненадовичем. У Крушедольському монастирі перебував до 1747 р., коли отримав призначення до єпископа осекського Іоанна Георгієвича, де був у священнослужінні протягом чотирьох років. Після демісії єпископа Іоанна переїхав до тульської Сербії, у Свято-Миколаївський монастир Валевської єпархії, де священнослужив ієромонахом до 1753 р. 25 грудня 1753 р. митрополитом валевським превелебним Паїсієм назначений архімандритом Свято-Миколаївського монастиря. Отримавши гіркий досвід релігійних та правових утисків православних сербів,

¹ Макаревський Олександр Григорович (1822–1885), у чернецтві – Феодосій, єпископ (1871) Катеринославський і Таганрозький, видатний церковний діяч, історик, письменник (7, 20–26).

² Іващенко Антоній Ілліч (1831–1903), у чернецтві – Арсеній, єпископ (1893) і вікарій Тульської, потім – Новгородської єпархії, дослідник історії православ'я, перекладач, письменник (8, 474).

як з боку австрійського, так і з боку турецького урядів, архімандрит Софроній вирішив прийняти російське підданство і переїхати у Нову Сербію з метою забезпечення духовних потреб своїх численних земляків, що з 1751 р. переселялися на нещодавно відвойовані у Туреччини українські землі. У вересні 1755 р. архімандрит Софроній залишив свій монастир і подався до Нової Сербії.³

У той час начальник новосербських переселенців генерал-майор Іван Самійлович Хорват добивався через Правительствующий Сенат дозволу Найсвятішого Правительствующого Синоду на запровадження в Новій Сербії архімандрії та будівництво біля Новомиргорода (адміністративного центру Нової Сербії) кам'яного монастиря в ім'я Миколая Чудотворця. Восени 1752 р. для цього вже був підряджений архітектор, а з весни 1753 р. почалася заготівля будівельних матеріалів. Місце під монастир було вибрано за 3 версти на схід від Новомиргорода, на круто зігнутому лівому березі р. Великої Висі, між її притокою р. Пурпурною та новомиргородським трактом. Генерал-майор І. С. Хорват зобов'язувався здійснити будівництво своїм коштом, управителем пропонував призначити ігумена афонського Іоанно-Предтечінського (Діонисицького) монастиря архімандрита Іоакима Ралова, а місцеблюстителем (поки архімандрит приїде з Греції) – ігумена Афанасія Мілутіновича, який переселився зі Сербії в Росію і перебував спочатку в Чудовому монастирі, потім – у Троїцькій лаврі.

Сенат позитивно відреагував на пропозиції І. С. Хорвата, про що послав йому 23 березня 1753 р. відповідні укази. 5 квітня 1753 р. і Синод схвалив подання І. С. Хорвата та в повідомленні Сенату обіцяв зробити про це доповідь імператриці.

Тоді ж, мабуть, А. Мілутінович і був направлений у Нову Сербію, але там не прижився і не пізніше 1755 р. був висланий І. С. Хорватом нібито за зв'язки з гайдамаками.

6 травня 1756 р. генерал-лейтенант І. С. Хорват доповів Сенату про те, що почав будувати кам'яну соборну церкву в Новомиргороді, але якщо надійде дозвіл, то негайно розпочне будівництво монастиря, настоятелем якого бажає бачити вже архімандрита Софронія Добрашевича, якого з цим клопотанням направив до Санкт-Петербурга.

21 червня 1756 р. Сенат звернувся до Синоду з проханням прийняти зі Софронія Добрашевича присягу на вірність і в подальшому, до вирішення питання про монастир, дозволити йому, по поверненню в Нову Сербію, служити в її парафіяльних церквах і вважатися архімандритом майбутнього новосербського монастиря.

У Синодальному журналі від 1 липня 1756 р. записано визначення:

- 1) привести зазначеного архімандрита Софронія до присяги на вірність;
- 2) взяти у нього свідчення про кількість ченців у Новій Сербії;
- 3) відпустити його в Нову Сербію і дозволити служити там у парафіяльних церквах;
- 4) в бажаному монастирі поки що досить бути одному архімандриту, чоти-

³ Ці біографічні відомості взяті зі сказки С. Добрашевича, поданій ним до Синоду 2 серпня 1756 р. (2, 283).

рьом ієромонахам, трьом ієродияконам, іншим ченцям до 15-ти осіб, а на утримання – однієї тисячі рублів щорічно.

3 липня 1756 р. Софроній Добрашевич подав затребувані свідчення, в яких назвав шістьох сербських ієромонахів, одного білого диякона та ще одного священнослужителя без визначеного чину, які мали стати ченцями новостворюваного монастиря.⁴

Указом 5 липня 1756 р. Синод дав знати єпископу переяславському і бориспільському Іоанну⁵, що згідно синодального визначення від 1 липня 1756 р. Нова Сербія разом із фортецею Св. Єлисавети перепідпорядковується з Київської до Переяславської єпархії. У той же день (5 липня 1756 р.) визначено видати Софронію Добрашевичу зі синодальної ризниці в Москві архимандритську шапку, срібний наперсний хрест з ланцюжком, десять пар священницьких та дияконських шат для гаданого монастиря, а також 34 богослужбові книги.

18 серпня 1756 р. архимандрит Софроній отримав від Синоду грамоту, якою благословлявся, до надходження імператорського указу про влаштування в Новій Сербії монастиря, на священнослужіння в її парафіяльних церквах, носіння наперсного хреста, архимандритської шапки та патериці, а також використання мантії та жезла на кшталт малоросійських архимандритів.

У серпні 1756 р. Софроній Добрашевич виїхав із Петербурга і в жовтні приїхав у Нову Сербію, де став жити в Новомиргороді.

Переяславський єпископ Іоанн розподілив монастирську щорічну тисячу рублів таким чином: архимандриту – 350 рублів, чотирьом ієромонахам – по 35 рублів, трьом дияконам – по 26 рублів, п'ятнадцяти “служальським” – по 14 рублів, решту – на розсуд архимандрита. Гроші видавав генерал-лейтенант І. С. Хорват з новосербської суми.

Відведені під монастир землі, згідно з планом і поясненнями до нього, наданими єпископом Іоанном з доповіддю Синоду, включали 370 десятин ріллі та сіножаті, а також 200 десятин лісних угідь для пасіки в полковому лісі Чуті.

Але очікуваного імператорського указу щодо будування в Новій Сербії монастиря все не надходило. У той час Росія ув'язалася в чергову європейську війну, тож імператриці було не до монастирів. Брала участь в тій війні, яку згодом було названо Семилітньою (1756–1763), і гусарські ескадрони Нової Сербії.

⁴ “В оной новонаселенной в Россіи Сербіи, коя поселеніе имѣеть близ Миргорода, состоящаго въ Киевской губерніи, прибывшихъ изъ сербянь монашествующихъ нынѣ, находится ієромонаховъ: изъ монастырей крушедольскаго Прохоръ, изъ Ораховицы Исаія, Леонтій, Захарія, Арсеній, Димитрій, да изъ сербской деревни Даля бѣлый діаконъ. И изъ оныхъ нынѣ обывають ієромонахъ Прохоръ да діаконъ Павелъ въ Миргородѣ для ученія дѣтей в школахъ магистрами, ієромонахи-же Исаія въ киево-братскомъ, Димитрій въ заднѣпровскомъ городищномъ монастыряхъ для пропитанія по позволенію преосвященнаго Тимофея, митрополита кievскаго, Арсеній въ Миргородѣ при пандурскомъ полку, и Іезекииль въ Миргородѣ-же при полковомъ священникѣ Петрѣ, который имѣется у Хорвата” (2, 282).

⁵ Іоанн II Козлович, преосвященный єпископ, управляв духовними справами Нової Сербії у 1753 – 1757 рр. (5, 211).

Незабаром між архімандритом Софронієм і генерал-лейтенантом І. С. Хорватом почалися суперечки. Софроній Добрашевич вирішив, не чекаючи імператорського указу, влаштувати в Чорному лісі монастирське подвір'я та при ньому церкву в ім'я Переображення Господнього, про що заручився благословінням єпископа єпархії. І. С. Хорват також дав на це згоду, але пізніше, зрозумівши, що справа піде не так, як планувалася і монастир може виникнути у зовсім іншому місці, почав робити ченцям перешкоди. Крім того, він вже розпочав дії по втіленню свого нового задуму – створення окремої новосербської єпархії, у зв'язку з чим проблеми архімандрії відійшли на другий план. І. С. Хорват хотів, щоб єпископську кафедру Нової Сербії очолив колишній далматський єпископ Симеон Концаревич, а його замісником став пакрачко-славонський екзарх Геннадій Васич. Клопотання з цього питання спричинили тривалу поїздку І. С. Хорвата до С.-Петербургу у 1758–1759 рр. Його ж дозвіл на монастирське подвір'я з церквою полягав у двох писаних салвогардіях – однією, наданою 20 січня 1757 р. на ім'я ієромонаха Ісаака з трьома іншими ченцями, дозволялося побудувати скит і церкву в Чорному лісі, біля річки Рудій, в дачах 17-ї роти (Дмитрівського шанця) гусарського Хорвата полку; другою, наданою 8 березня того ж 1757 р. на ім'я ченця Іакинфа з іншими, дозволялося користуватися лісом і землею, а також будуватися в Чуті, якщо командири рот знайдуть для того зручне місце. Земля за першою салвогардією виділялася з капітанської дачі сина І. С. Хорвата, крім того для підтримки продовольства ченців І. С. Хорват передав їм млин на р. Інгульці (там, де пізніше виникло засноване капітаном Христофором Герничем село Христофорівна) і виділив 50 рублів на закладання церкви.

На підставі представлених архімандритом Софронієм дозволів І. С. Хорвата, а також отриманого з Синоду імператорського указу від 17 листопада 1757 р., в якому вимагалось вирішити питання пристойного проживання в Новій Сербії архімандрита і ченців, переяславський єпископ Гервасій⁶ (наступник померлого єпископа Іоанна) у січні 1759 р. благословив церковне будівництво в лісі Чуті (за другою салвогардією), бо назначене за першою салвогардією місце І. С. Хорват перед своїм від'їздом до Петербурга віддав священику Дмитрівського шанця (тепер – село Дмитрівка Знамянського району Кіровоградської області) попу Данилі під хутір. Коли ж архімандрит Софроній поїхав у Чуту закладати церкву, капітан Нестерівського шанця (Вершеця) Димитрій Мержан об'явив йому, що ця місцина вже зайнята поселеною тут ротою і заборонив будівництво. Тоді архімандрит Софроній без доповіді І. С. Хорвату (бо той був у від'їзді) заложив церкву згідно з першою салвогардією в Чорному лісі, за річкою Рудою, на Ухівці, за 5 верст від Дмитрівського шанця (17-ї роти). 6 квітня 1759 р. підполковник Олексій Константинов листом попередив архімандрита, щоб призупинив будівництво до прибуття командира Новосербського корпусу з Петербурга, але Софроній Добрашевич, який вже законтрактував майстрів, завіз необхідні будівельні матеріали і розпочав роботи, твердо вирішив покінчити з досадним зволіканням і довести справу до кінця.

⁶ Гервасій Линцевський, преосвященний єпископ, управляв духовними справами Нової Сербії у 1757–1769 рр. (5, 211).

У липні 1759 р. І. С. Хорват, що повернувся з Петербурга, дізнався про будівництво церкви за першою салвогардією, яку він вважав скасованою, і силоміць припинив його.

Подальші відносини між С. Добрашевичем та І. Хорватом мали характер взаємних скарг, виправдувань тощо. Кінчилося це тим, що 9 грудня 1759 р. генерал-лейтенант І. С. Хорват об'явив архімандриту Софронію, що в Новій Сербії монастирю бути нібито відмовлено, закладеній церкві на Дмитрівській дачі знаходиться не можна, бо земля відведена роті, і що нехай він звертається до архієрея Малої Росії за відведенням землі під монастир і буде його там, а в Новій Сербії йому нічого не дадуть. Таким чином І. Хорват вислав С. Добрашевича з Нової Сербії.

7 квітня 1760 р. Синод визначив архімандриту Софронію до розгляду справи перебувати у Ставропігiальному Новоспаському монастирі в Москві з гідним його респектом.

Синод не підтримав автономні амбіції І. С. Хорвата щодо новосербської єпархії і дав йому знати, щоб не втручався в духовні справи і не усував духовенство своєю владою, а Софронію Добрашевичу наказав повернутися в Нову Сербію і добудувати закладену ним церкву на щорічний залишок від монастирської тисячної суми в 232 рублі.

У серпні 1760 р. Софроній Добрашевич виїхав назад і незабаром поновив будівництво церкви і монастирського подвір'я. Але спільної мови з І. С. Хорватом він так і не знайшов. Звади архімандрита Софронія з військовим начальством продовжувалися і після усунення І. С. Хорвата (1763 р.), і після реформування Нової Сербії (1764 р.). Головним чином вони стосувалися отримання визначених на будівлення грошей, які виділялися нерегулярно, або й зовсім на видавалися.

Софроній Добрашевич будував не тільки келії, а й церкву практично на свою платню, обмежуючи себе як тільки можна.

У лютому 1766 р. преосвященний Гервасій доповів Синоду, що та церква, супроти утисків архімандриту і затримки в отриманні коштів, над усяке сподівання вийшла “велика и коштвна, строєніємъ докончена, кромѣ только, что гонтою не побита”⁷. Імовірно, в тому ж році вона і освячена була самим єпископом Гервасієм, але документальних свідчень про це не збереглося. Церква, крім головного вівтаря в ім'я Переображення Господнього, мала ще й боковий – на честь св. Миколая, наче на згадку про мріяний новосербський Свято-Миколаївський монастир.

Тільки восени 1766 р. прийшло офіційне повідомлення Комісії з церковного майна, яка вирішила, що “монастырю въ Новой Сербии быть надобности не предвидится...”⁸. До речі, і Нової Сербії на той час офіційно вже не існувало.

У березні 1767 р. внаслідок письмових переговорів єпархіального архієрея з Синодом відбулося визначення: “архимандрита Софронія, по его иностранству, сравнить съ грузинскими архимандритами и выдавать ему ежегодно по семидесяти рублей изъ доходовъ Коллегии экономии, а застроенной церкви быть приходскою; если же ей быть не для кого, то упразднить; монахов распределить по монас-

⁷ 2, 302.

⁸ 2, 302.

тырямъ кievской епархіи, а архимандритъ может избрать жительство въ каком либо монастырѣ в Кіевѣ или Москвѣ, по желанію”.

На цьому можна й поставити крапку в історії новосербського монастиря, що замислювався як Свято-Миколаївський біля Новомиргорода, а побудувався як Спасо-Преображенський у Чорному лісі. Інформація про існування цього монастиря потрапила в офіційні джерела⁹ – наприклад, у статистично-економічному описі Олександрійського повіту (1888 р.) записано, що Спасо-Преображенський монастир, який знаходився у Чорному лісі, був ліквідований під час влаштування військових поселень.¹⁰

Тяжка доля не залишала архимандрита Софронія й надалі. У ніч з 31 березня на 1 квітня 1767 р. з ним скоїлося нове лихо – п'ять озброєних грабіжників вдерлися в дім архимандрита і випитуванням на муках намагалися дізнатися, де він ховає гроші: “...его архимандриту подхватили и обнажа до нага, завернувши назадъ руки, звязали, а потомъ, взявъ стоявшій въ избѣ его архимандриты собственнѣй обухъ, начали битъ немилосердно по головѣ, по плечамъ и по рукамъ, и тѣмъ по-пробивали ему до крови во многихъ мѣстахъ голову, и лѣвую руку перебили такъ, что оною и дѣйствовать вовсе не можетъ; а на ноги надѣвъ сапоги мужицкіе, жаръ за голенища сыпали и по келіи его въ тѣхъ сапогахъ водили, и тѣмъ ноги жгли, спрашиваясь денегъ. Но какъ де въ его не было болѣе трехъ рублей, то и тѣ послѣдніе и все въ него имѣвшоеся бѣдное имущество до рубашки забравъ и не увѣряясь, еще и горше мучили, сѣрку на плечи сыпали и палили...”¹¹. Від мученицької смерті архимандрита спас невідомий чоловік, який чудом опинився поблизу, почув недобре і налякав розбійників гвалтом.

30 червня 1767 р. покалічений архимандрит прислав єпископу Гервасію прохання у відповідь на рішення Синоду щодо нього: “молю представить въ Синодъ ... учинить со мною милосердіе, чтобъ по прежнему повѣлено было мнѣ оставаться при состроенной здѣсь въ Новороссійской губерніи моимъ трудомъ, за полученное на себе жалованье, церкви и подворья по смерть мою, и вмѣстѣ продолжитъ то трехсотрублевое прежнее жалованье”¹². Прохання і клопотання з цим преосвященного Гервасія, який тепло відносився до багатостраждального архимандрита, були зважені Синодом і указом від 25 листопада 1768 р. архимандриту Софронію дозволено було залишитися на своєму місці та отримувати платню з Київської губернської канцелярії.

Наступного року територія колишньої Нової Сербії, тоді вже Єлисаветградської провінції, піддалася нападу кримсько-турецького війська під проводом хана Крим-Гірея. Нашестя відбулося в січні 1769 р. Учасник походу, французький резидент при кримському дворі барон де Тотт у своїх мемуарах згадує жорстокий факт спалення татарами 1200 осіб, що сховалися під час набігу в якомусь монастирі: “Вечеромъ посланецъ привезъ намъ вѣсти отъ султана, предводительство-

⁹ “Въ Черномъ лѣсу находилъся Спасо-Преображенскій монастырь и при немъ с. Ульяновка. Монастырь упраздненъ въ 1770 г. и церковь продана на сносъ.” (7, 17).

¹⁰ 6, 127.

¹¹ 2, 303.

¹² 2, 303.

вавшего набѣгомъ. Он сообщилъ, что жители одного большого селенія укрылись въ монастырѣ въ числѣ 1200 человекъ; ихъ сопротивление принудило султана употребить в дѣло сѣрныя свѣтильни, которые онъ велѣлъ прикрѣпить къ стрѣламъ, надѣясь, что упорство этихъ людей уступитъ передъ страхомъ пожара; но огонь распространился слишкомъ быстро и несчастные всѣ погибли”¹³. Про який монастир йшла мова тепер важко визначити. Монастирське подвір'я з Переображенською церквою знаходилося безпосередньо в зоні дій татарсько-турецьких загонів, але офіційних свідчень про те, що цей храм був спалений, немає. Можливо, вогонь не дійшов до церкви, а знищив тільки келії. Великим поселенням могла бути Дмитрівка.

Не збереглося документів і про подальшу долю архімандрита Софронія, який із закінченням монастирської епопеї випав з кола уваги синодального та єпархіального діловодства. Єпископ Феодосій Макаревський датує смерть Софронія Добрашевича 1774 роком: “1771 – 74 гг. Здѣсь жилъ и умеръ архимандритъ, знаменитый Софроній Доброшевичъ”¹⁴, – написав він в абзаці, присвяченому Переображенській церкві с. Ухівки.

Арсеній Іващенко в кінці своєї монографічної праці наводить перекази місцевих жителів про те, що архімандрита під час церковних свят носили до храму на ношах, і про те, що по його смерті архімандритський дім, побудований з міцного і товстого дубового та липового лісу, проданий був у с. Константиновку поміщику Константину Харитонову. Сама церква вже була парафіяльною для сіл Ухівки та Ульянівки і стояла на тому місці до 1831 р., коли була розібрана за розпорядженням військового начальства.

У дослідженні “Чорний ліс та його околиці” автор доповнює історію монастиря цікавими подробицями: у 1857 р. над вівтарем, який залишився від Переображенської церкви, одним з чиновників Форстмейстерського управління був споруджений невеликий дерев'яний намет і поставлене зображення храмового свята, тобто ікона Переображення Господнього; років за дванадцять до того якийсь гончар зі сусіднього села Олексіївки, розшукуючи скарби, копав біля вівтаря і знайшов свинцеву дошку з написом (імовірно, то була храмоздана табличка), на жаль, той гончар був неграмотним і використав реліквію на поливу своїх горщиків; біля вівтаря тоді ще існували залишки монастирського саду і кілька надгробків, серед яких могила архімандрита була означена плитою з написом, від якого уцілили тільки три букви: АРХ...

Так скінчилися самовіддане життя та невіддячений труд архімандрита, який заснував у Новій Сербії монастир, але не домогся його офіційного статусу. Доля новосербських архімандрії та єпархії була зумовлена тимчасовістю самої Нової Сербії, необхідної імперії тільки для заселення і оборони новоздобутих земель. Прагнення І. С. Хорвата до якоїсь, хай тільки духовної, але на національному ґрунті, автономії прискорило ліквідацію Нової Сербії, яка на той час ще не втратила свого значення, але вже була небезпечна суверенними тенденціями.

Російський уряд не планував створення в межах імперії нового національно-

¹³ 4, 167.

¹⁴ 7, 1043.

го регіону. Серби і волохи, які етнічно домінували серед переселенців з австрійської Угорщини, приречені були після імперського використання на асиміляцію або розсіяння. В цьому процесі Нова Сербія була певною мірою сумним попередником і передвісником долі Запорозької Січі.

Могила архимандрита Софронія Добрашевича, звичайно, не збереглася. Тільки пошукові ями активізованих в останній час шукачів скарбів указують в чагарниках приблизне місце, де колись було монастирське подвір'я зі садом і монастирська церква з могилками своїх засновників.

Якщо колись громадськість вирішить з допомогою науковців розшукати і достойно перепоховати останки Софронія Добрашевича, то ідентифікаційною вказівкою їм буде перебита лівиця мученика.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Арсеній (Иващенко́въ), іеромонахъ. *Черный лѣсъ и его окрестности* // Вѣстникъ Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. Т. XXVI. Отд. V. – СПб., 1859. – С. 43 – 65.
2. Арсеній, архимандритъ. *Софроній Добрашевичъ, архимандритъ Новой Сербіи* // Кіевская старина. Ежемѣсячный историческій журналъ. Годъ третій. Томъ X. Октябрь 1884 г. – Кіевъ: Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, 1884. – С. 276 – 304.
3. Венгеровъ С. А. *Критико-біографическій словарь русскихъ писателей и ученыхъ*. Т. I. Вып. 1 – 21. А. – 1889. – СПб.: Семеновская Типографія (И. Ефрона), 1889. – С. 762 – 764.
4. *Записки барона Тотта о татарскомъ набѣге 1769 г. на Ново-Сербію (съ предисловіемъ и послесловіемъ С. Е.)* // Кіевская старина. Ежемѣсячный историческій журналъ. Годъ второй. Т. VII. Сентябрь и Октябрь 1883 г. – Кіевъ: Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, 1883. – С. 135 – 198.
5. *Исторія Россійской Іерархіи*. Ч. I. – Москва, 1807. – С. 211.
6. *Матеріалы для оцѣнки земель Херсонской губерніи. Т. III. Александрійскій уѣздъ. (Статистико-экономическое описаніе уѣзда)*. Составлено Статистическимъ Отделеніемъ при Херсонской Губернской Земской Управѣ. – Херсонъ: Типографія О. Д. Ходушиной (Б. Ващенко), 1888. – С. 127.
7. *Результаты подворной переписи Александрійскаго уѣзда 1886 г.* Приложение къ III тому “Матеріаловъ для оцѣнки земель Херсонской губерніи. Изданіе Александрійской Уѣздной Земской Управы. – Александрія: Типографія Ф. Х. Райхельсона, 1888. – С. 17.
8. Феодосій Макаревскій. *Матеріалы для историко-статистическаго описанія Екатеринославской епархіи: Церкви и приходы прошедшаго XVIII столѣтія*. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 2000. – 1080 с.
9. *Энциклопедическій словарь Брокгауз и Ефрон. Биографии*. Т. I. – М.: СЭ, 1991. – С. 474.

РЕЗИМЕ / SUMMARY

Године 1756. руководилац војних досељеника у Новој Србији Јован Хорват предложио је архимандриту Софронију да буде старешина Светониколајевског манастира који треба да се изгради близу административног центра – Новомиргорода. Црква је саграђена, освећена и посвећена Преображењу господњем 1766. године. Међутим, исте године стигло је обавештење да не постоји потреба за подизањем манастира у Новој Србији. Манастир је иделовао, али није добио официјелни статус.

Судбина новосрпског манастира била је одређена привременошћу саме Нове Србије. Тежња Срба за аутономијом, макар само духовном али национално утемељеном, убрзала је ликвидацију Нове Србије која у томе тренутку још није изгубила свој значај, али је већ била сметња због својих тенденција ка суверенитету.

*

In 1756 the leader of the military migrants to New Serbia, Jovan Horvat proposed archimandrite Sofronije to become the head of the monastery St. Nikolajveska that was to be built near the administrative center of Novomirgorod. The church was built and dedicated to Transfiguration of the Lord in 1766. However, the same year a notice arrived telling that there was no need for building a monastery in New Serbia. The monastery carried out its activities but did not get official status.

The fate of the monastery in New Serbia was determined by the temporariness of New Serbia itself. The aspiration of the Serbs for autonomy, at least for spiritual but nationally based autonomy, accelerated the liquidation of New Serbia that at that moment still had its significance but it had already been a hindrance due to its tendencies towards sovereignty.